

JEZUÏETEN

AAN HET UITEINDE VAN DE WERELD

IN CHILI

Chiloë

We gaan 400 jaar terug in de tijd naar de Chiloë archipel in Chili met de "rondtrekkende missies" – een evangelisatiemethode met verbluffende resultaten.

In een edict van 12 september 1590 vroeg Filips II van Spanje om jezuïeten naar Chili te sturen. We lezen de volledige tekst van de Koning: "Ik verzoek u dringend om Juan Ramón van de Sociëteit van Jezus met zeven collega-jezuïeten naar Chili te sturen om de inboorlingen te bekeren en te onderwijzen in het geloof."

Zo kwamen op 11 april 1593, vanuit Peru, de eerste jezuïeten-missionarissen aan in Santiago. Weldra openden ze er een communiteit, een college en een kostschool, vervolgens kwamen de missies naar de archipel van Chiloë en Arauco. De missie in Arauco en Nahuel Huapi was problematisch, maar die van de tachtig Jezuïeten-priesters onder de bewoners van de uitgestrekte archipel van Chiloë had spoedig succes. Zonder twijfel vond het woord van Jezus: "Ook in de andere steden moet ik het goede nieuws over het koninkrijk van God brengen, want daarvoor ben ik gezonden" (Lc4,43) weerklink in de harten van deze zonen van de heilige Ignatius van Loyola.

De route van de "rondtrekkende missie" van 1758-1759

De eenvoud van de methode waarmee de jezuïeten deze mensen verspreid over de afgelegen eilanden van Chiloë evangeliseerden, verbaast ons ook vandaag nog. Verplaatsen wij ons naar het jaar 1609. Verspreid over de eilanden van Chiloë (in het zuiden van Chili, op 42°30' zuiderbreedte), spraken deze oorspronkelijke bewoners – Alcalufes, Chonos, Yagán, Huiliches – allen verschillende talen en woonden in hutten van hout en stro. In december

1608 komen de paters Melchior Venegas en Juan Bautista Ferrufino bij hen aan om hun missiewerk te beginnen. Jaar na jaar, moesten zij en hun collega-jezuïeten enkele dagreizen maken in onveilige boten om hun evangelisatietoek uit te voeren. Volgens een specifiek plan trokken ze langs de verspreide eilanden om te evangeliseren zoals Jezus, Paulus, Franciscus Xaverius en zo vele anderen die vol waren van het katholieke geloof.

Rondtrekkende missie

Kort na hun aankomst op Castro in 1609, begonnen de jezuïeten hun "rondtrekkende missie" en bezochten ze een aantal van de eilanden van de archipel. Daarna trokken ze verder naar Guaytecas en Chonos (op 44° zuiderbreedte), die door eerdere missionarissen al bezocht waren. Aanvankelijk in de open lucht en later in eenvoudige kapellen, spraken de missionarissen in verschillende talen over God met deze mensen die gewend waren de kou en de regen te trotseren en die bekend stonden om hun fysieke en mentale kracht, alsook om hun vaardigheid in het navigeren.

De ervaring in de missie die de Orde sinds haar oprichting had opgedaan, werd gebruikt als referentiepunt door deze priesters toen ze aankwamen in deze streek die uniek is zowel in zijn grootsheid als in zijn diversiteit. Het voorbeeld van Paulus ("God, onze redder wil dat alle mensen gered worden en komen tot de kennis van de waarheid" (1Tim. 2, 4)) gaf hen kracht evenals de woorden van Augustinus: "Als je Christus wilt liefhebben, laat je liefde dan wereldwijd zijn, want de ledematen van Christus zijn verspreid over de hele wereld."

Laten we luisteren naar pater José García over de jaarlijkse missieronde: "Op 17 september – in het vroege voorjaar – verlaten de paters-missionarissen het college. Ze nemen mee wat nodig is voor het altaar en voor de toediening van de sacramenten, zelfs al heeft elke plaats zijn kerk of kapel. De armoede van de mensen maakt dat zij zelf geen altaar en beelden hebben, daarom nemen de missionarissen in een kist een Christus van één meter hoog mee en ook een Maagd der Smarten en een Johannes de Doper. Verticaal opgesteld, dient de kist als hoofdaltaar.»

Processie met het beeld van de "Nazarener" in Caguach

"Op het strand staat de lokale bevolking in rijen de missionarissen op te wachten; het kruis opent de stoet. Snel pakken we de beelden uit en gaan we naar de kerk onder het zingen van het "Onze Vader" en het "Ave Maria". Volgens vaste afspraken is elke groep verantwoordelijk voor het transport van zijn of haar heilige. De kinderen dragen het Heilig Hart van Jezus, de ongehuwde mannen Johannes, de getrouwde mannen Isidorus, de meisjes Onze Lieve Vrouw van Smarten, de getrouwde vrouwen de heilige Notburga en de notabelen dragen Christus. Bij aankomst in de kerk of kapel, maken de zendelingen de drie altaren klaar en de kerkwacht, een man die bekend staat om zijn wijsheid, draagt zorg voor het onderhoud van het gebouw, de verlichting, de stilte en dus ook voor het uit de buurt houden van de honden." In elke plaats verbleven de missionarissen nog drie of vier dagen, soms een week of langer. De tijd was goed gevuld: onderwijs in de christelijke leer aan kinderen en volwassenen, toediening van de sacramenten en de verkondiging van het Evangelie. Ook zorgden ze voor een goede vorming van de koster die in afwezigheid van de paters het sacrament van de doop waardig konden toedienen. Ten slotte besteedden de missionarissen altijd bijzondere aandacht aan het oplossen van conflicten en geschillen die ontstonden in de inheemse gemeenschappen.

*Houten kruisbeeld in de kerk van Dalcahue.
De volksdevotie is sterk ontwikkeld in deze regio, zoals in heel Latijns-Amerika.*

Tot op vandaag

Elk jaar gaven de jezuiten hetzelfde onderwijsprogramma. Een educatief systeem dat goed werkte, waarbij herhaling leidde tot een verdieping van de leer en een beter inzicht in de centrale boodschap van het Evangelie – het fundament van een authentiek christelijk leven. Kortom, het doel was een diepgaande evangelisatie. Zelfs vandaag de dag leeft op Chiloë een traditie van liederen en gewijde muziek, in het bijzonder van liturgische gezangen die teruggaan tot de 17e eeuw, de tijd van de jezuiten. Deze jaarlijkse missies hebben in de loop der tijden veel vruchten gedragen die we tot op de dag van vandaag kunnen bewonderen.

De missionarissen hielden ook een register bij van de inheemse bevolking van ieder dorp of plaats. Dit stelde hen in staat om op jaarbasis het aantal geboorten, huwelijken en sterfgevallen in elke regio te weten te komen. Zo kunnen we spreken van 83 plaatsen die "inboorlingdorpen" genoemd worden en waarin de eenvoudige kapel het verbindend element was. Tussen de jaarlijkse bezoeken van de missionarissen door, moesten de gemeenschappen elkaar ondersteunen in hun onlangs verworven geloof. Zo kwam de functie van de "koster" tot stand; deze bestaat nog steeds.

Abrupt einde

De laatste "rondtrekmissie", die van 1767-1768, was het werk van de paters Miguel García en José Meyer Marti, met af en toe hulp van pater Cristobal Cid. Deze missie eindigde abrupt op 8 december 1767 in de kapel van Curaco toen overheidsfunctionarissen de paters Marti en Meyer hun arrestatie en verbanning kwam aanzeggen. De volgende dag verrichtte pater Meyer een handeling vol symboliek door twee huwelijken in te zegenen. Dit was trouwens geen gebeurtenis op zich – collega-jezuïeten werkzaam in Santiago, Concepción, Valdivia, Rece, Bucalemu, Talca, etc. ondergingen hetzelfde lot. De twaalf jezuïeten van Chiloë werden gevangenen gezet in El Callo in Peru en werden vervangen door franciscanen.

In deze "rondtrekmissies" pleitten de jezuïeten voor de verantwoordelijkheid van leken en een geloof dat tot uiting kwam in het leven van elke dag. Elke kleine plaatselijke kerk ontwikkelde zijn typische devoties voor Maria en andere favoriete heiligen.

Deze vorm van apostolaat van 400 jaar geleden is al een voorbeeld van "de beschikbaarheid voor de universele zending van de Kerk die de Sociëteit van Jezus op een heel eigen wijze kenmerkt, die betekenis geeft aan de speciale gelofte van gehoorzaamheid aan de Paus en die de jezuïeten maakt tot een enkel apostolisch korps dat zich toelegt op het in de Kerk dienen van mannen en vrouwen, waar ter wereld ook." (35^e Algemene Congregatie (2008), 2^e decreet, nr 16).

Eduardo Tempe Maldonado sj

Surf naar de [website van de Chileense jezuïeten](#)